

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 21 juni 1944 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till brandlag och brandstadga m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 12 maj 1944 dagtecknad proposition, nr 265, vilken hänvisats till andra särskilda utskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll

dels föreslagit riksdagen att antaga nedan återgivna, vid propositionen fogade förslag till

1) brandlag; och

2) lag angående ändrad lydelse av 87 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet,

dels ock anhållit om riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat, nedan intaget förslag till brandstadga.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft följande, i anledning av propositionen inom andra kammaren väckta motioner, som jämväl hänvisats till utskottet, nämligen

nr 519 av herr Gustafson i Dädesjö m. fl., samt

nr 522 av herr Hansson i Skediga.

De i anledning av propositionen väckta, likaledes till utskottet hänvisade motionerna nr I: 329 av herr Elofsson, Gustaf, m. fl. och II: 521 av herr Persson i Norrby m. fl. har utskottet upptagit till behandling i samband med Kungl. Maj:ts proposition nr 274, över vilken utskottet kommer att avgiva särskilt utlåtande.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i propositionen nr 265 framlagda författningsförslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Vad i motionerna II: 519 och II: 522 hemställts återgives i det följande i samband med redogörelsen för de ämnen, som beröras av motionerna. I fråga om de skäl, som motionärerna anför till stöd för sina yrkanden, tillåter sig utskottet att i huvudsak hänvisa till motionerna.

Inledning.

De skador, som årligen orsakas av brand, äro högst betydande. Under tiden före det nu pågående världskrigets utbrott uppgick sålunda brandskadornas värde till mellan 30 och 40 miljoner kronor om året. Efter krigsut-

brottet ha dessa siffror bland annat på grund av ökade brandrisker genom användning av ersättningsmateriel, omläggning av vissa industriers drift o. s. v. stigit till i genomsnitt 60 miljoner kronor årligen. Till de sålunda angivna beloppen kommer värdet av de indirekta skador, vilka uppstå genom produktionsavbrott, arbetslöshet och dylikt. Värdet av de indirekta skadorna brukar uppskattas till 25 procent av de direkta skadornas värde.

De allvarliga förluster, som det svenska folkhushållet sålunda årligen får vidkännas genom brand, giva under nu rådande förhållanden särskild anledning till betänklighet. Vid flera tillfällen ha nämligen brandkatastrofer drabbat för rikets försvar och försörjning betydelsefulla varor, som i nuvarande läge icke eller endast med svårighet kunna ersättas. Redan dessa förhållanden giva sålunda fullgiltig anledning att ägna rikets brandförsvar särskild uppmärksamhet. Av än större betydelse är emellertid, att brandförsvaret är en av civilförsvarets viktigaste tjänstegrenar. Utbyggandet av ett effektivt civilförsvaret förutsätter att det för fredsförhållanden avsedda brandförsvaret är tillfredsställande ordnat.

Från statsmakternas sida ha också under senare år åtgärder vidtagits för att stärka rikets brandförsvar. Sålunda ha i stor utsträckning statsbidrag lämnats åt kommuner för inköp av motorsprutor. Vidare har en statlig brandskola inrättats o. s. v. Som ett led i arbetet på brandförsvarets förbättrande tillkallade chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet *Andersson*, den 1 april 1941 efter bemyndigande av Kungl. Maj:t sju sakkunniga för att verkställa utredning rörande lämpliga åtgärder för stärkande av rikets brandförsvar. Sakkunniga voro landshövdingen O. Jeppsson, tillika ordförande, samt brandchefen, överstelöjtnanten H. Forssman, civilingenjören T. Gustafsson, brandsinspektören K. A. Janzon, länsjägmästaren S. Lindroth, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren V. J. Mattsson samt civilingenjören A. Nylander. Sedan landshövding Jeppsson avlidit, tillkallades den 1 juli 1941 landshövdingen A. E. Rodhe att vara sakkunnig och tillika ordförande i utredningen. De sakkunniga, som antogo benämningen brandförvarsutredningen, avgåvo den 7 mars 1942 ett betänkande med förslag till brandlag och brandstadga m. m. (SOU 1942: 10).

De av utredningen framlagda författningsförslagen avsågo att ersätta brandstadgan den 15 juni 1923 och lagen den 7 maj 1937 om förekommande och släckning av skogseld. Dessa författningar, i vilka de huvudsakligaste föreskrifterna rörande rikets brandförsvar äro upptagna, äro av väsentligen följande innehåll.

I brandstadgan ha särskilda bestämmelser, sammanfattade i stadgans avdelning I, upptagits för städer, köpingar och andra tätare befolkade orter. Å den egentliga landsbygden är stadgan i princip icke gällande. Länsstyrelse äger dock förordna, att vissa föreskrifter, upptagna i stadgans avdelning II, skola helt eller delvis äga tillämpning inom viss landskommun eller del därav. I brandstadgans sista avdelning, betecknad avdelning III, ha upptagits gemensamma bestämmelser för orter, beträffande vilka föreskrifterna i avdelning I eller avdelning II äro tillämpliga.

Enligt brandstadgans avdelning I skall i varje ort, å vilken föreskrifterna i denna avdelning äro tillämpliga, finnas ett brandväsen, som kan anses tillfredsställa skäligen anspråk på trygghet mot skada av brand. I samma avdelning givas vidare föreskrifter om förvaltningen av brandväsendets angelägenheter, om skyldighet att upprätta brandordning, om brandstyrka, brandchef och vice brandchef, om brandtjänsteplikt, om brand- och livräddningsredskap samt om brandsyn och sotning m. m. I brandstadgans avdelning II ha upptagits liknande, ehuru betydligt mindre stränga föreskrifter. Avdelning III innehåller allmänna bestämmelser om tillsynen över brandväsendet i riket, föreskrifter om förfarandet vid eldsvåda m. m. samt ansvarsbestämmelser.

I lagen om förekommande och släckning av skogseld straffbeläggas vissa handlingar, som kunna innefatta fara för att skogseld skall uppstå. Vidare innehåller lagen föreskrifter om rikets indelning i brandrotar. I varje brandrote skall vidmakthållas ett skogsbrandväsen, som kan anses tillfredsställa skäligen anspråk på trygghet mot skada av skogseld. Länsstyrelse skall, var inom sitt län, vaka över att skogsbrandväsendet är tillfredsställande ordnat. Föreskrifter givas vidare om förvaltningen av skogsbrandväsendets angelägenheter, om skyldighet att upprätta skogsbrandordning, om brandstyrka, brandfogde och vice brandfogde, om brandtjänsteplikt samt om förfarandet vid skogseld m. m. Härjämte ha straffbestämmelser meddelats.

Brandförsvarsutredningens förslag innefattar i åtskilliga avseenden en skärpning av de sålunda angivna bestämmelserna. Utredningens förslag innebär i huvudsak följande. Icke blott städer och därmed likställda samhällen utan även landskommunerna skulle åläggas en ovillkorlig skyldighet att vidmakthålla ett betryggande brandförsvar. Vidare skulle skogsbrandförsvaret samordnas med brandförsvaret i övrigt. För tillsynen över brandväsendet skulle tillsättas en riksbrandinspektör samt länsbrandinspektörer. Härutöver skulle kunna finnas särskilda länsinspektörer för skogsbrandförsvaret. I varje kommun eller för brandförsvaret bildat kommunalförbund skulle finnas en brandstyrka (yrkesbrandkår, borgarbrandkår eller frivillig brandkår). Kommun skulle dock av länsstyrelsen kunna erhålla befrielse från skyldigheten att själv hålla brandstyrka, därest kommunen träffat avtal om släckningshjälp från kommunal eller frivillig brandkår i annan kommun. I varje kommun (kommunalförbund) skulle finnas brandchef samt, om länsstyrelsen prövade erforderligt, även brandfogde, vilken såsom brandchefens tjänstegrenschef skulle handhava den närmaste ledningen av skogsbrandförsvaret. Brandchefens ställning skulle stärkas i åtskilliga avseenden. Kommun skulle vidare vara pliktig att giva brandchef och brandfogde skälig avlöning, att i erforderlig omfattning anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för kommunens brandförsvar erforderliga anordningar samt att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand. Brandsyn skulle hållas och sotning verkställas i samtliga kommuner, alltså även å landsbygden. Vidare skulle regler givas om släckningshjälp kommuner emellan. Reglerna om brandtjänsteplikt skulle skärpas i jämförelse med vad som nu gäller.

Härjämte föreslår utredningen, att vissa statsbidrag skulle utgå till landskommunernas engångskostnader för brandförsvaret. — Den sålunda föreslagna organisationen hade, enligt vad utredningen framhåller, uppgjorts med hänsyn till det fredsmässiga behovet av brandskydd. Frågan om brandförsvaret i krig behandlades i annan ordning.

Sedan vederbörliga yttranden inhämtats över brandförvarsutredningens förslag har frågan om åtgärder för förbättrande av rikets brandförsvaret varit föremål för fortsatt beredning inom kommunikationsdepartementet.

Föredragande departementschefen, statsrådet Andersson, har i propositionen med hänvisning bland annat till brandskadornas omfattning och brandväsendets betydelse för civilförsvaret framhållit vikten av att åtgärder vidtagas för brandförsvarets stärkande. En ny lagstiftning på detta område borde enligt departementschefens mening komma till stånd. För denna lagstiftning vore brandförvarsutredningens förslag väl ägnade att läggas till grund.

Utskottet.

Frågan om åtgärder för stärkande av rikets brandförsvaret har under den nu rådande kristiden ur olika synpunkter aktualiserats. Sålunda ha de årliga direkta brandskadorna, vilka redan före krisens inträde uppgingo till så avsevärda belopp som mellan 30 och 40 miljoner kronor, visat en allvarlig stegring. Under ettvarvt av de senaste åren ha sålunda värden för omkring 60 miljoner kronor förstörts genom brand. Härjämte har erfarenheten givit vid handen att brandförsvaret är en av civilförsvarets viktigaste tjänstegrenar.

Från statsmakternas sida ha också åtgärder vidtagits för att förbättra rikets brandväsen. Såsom det viktigaste ledet i detta arbete framstå de genom förevarande proposition framlagda förslagen till brandlag och brandstadga.

I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet, att det redan med hänsyn till brandväsendets fredsbehov är angeläget att nu gällande, i brandstadgan och skogseldslagen upptagna bestämmelser om rikets brandförsvaret omarbetas i syfte att ge brandförsvaret ökad styrka. Såsom särskilt betydelsefullt framstår önskemålet om en sådan omarbetning med hänsyn till att, såsom utskottet i önnat sammanhang framhåller, ett effektivt civilförsvaret icke lämpligen kan organiseras utan en väsentlig förstärkning av nuvarande brandorganisation.

Såväl ur fredsbehovets synpunkt som med hänsyn till de krav, som måste ställas för civilförsvarets del, synas de i propositionen framlagda förslagen i allt väsentligt vara lämpade att bilda grundvalen för en ny och förbättrad brandorganisation. De erinringar, som i det följande göras mot enskildheter i förslaget, hänföra sig endast till frågor av mindre räckvidd.

I det följande behandlas de särskilda paragraferna i förslagen till brandlag och brandstadga endast i den mån utskottet föreslår ändringar i Kungl. Maj:ts förslag eller yttrande från utskottets sida eljest funnits påkallat.

Förslaget till brandlag.**1 §.**

I denna paragraf lagfästes en av de viktigaste nyheterna i förslaget, nämligen att samtliga kommuner — alltså även landskommunerna — skola vara skyldiga att i enlighet med lagens bestämmelser hålla ett brandförsvar, som tillfredsställer skäligen anspråk på trygghet mot skada av brand. Vad detta allmänna åliggande närmare innefattar, framgår av brandlagens och brandstadgans särskilda bestämmelser. Organisationen är så utformad, att strängare bestämmelser skola gälla för städer och därmed jämförliga samhällen och mindre stränga bestämmelser för landskommunerna.

I motionen II: 522 har föreslagits, att till varje särskild landskommuns avgörande skulle överlämnas frågan, huruvida kommunen skulle ordna ett brandförsvar enligt föreskrifterna i brandlagen och brandstadgan. Brandorganisationen skulle sålunda icke vara obligatorisk på landsbygden. Som skäl för denna mening har väsentligen anförts, att på den egentliga landsbygden ett tillfredsställande brandskydd på frivillighetens grund upprättats. Den av motionären sålunda uttalade uppfattningen kan utskottet icke dela. Såsom i propositionen uppvisats (s. 28—29) torde brandförsvaret på landsbygden icke kunna anses helt tillfredsställande. Utskottet anser i likhet med föredragande departementschefen, att landsbygdens brandförsvar torde kunna erhålla nödig effektivitet endast om obligatoriska brandskyddsföreskrifter meddelas. Givetvis bör alltjämt den tillgång, som det frivilliga brandkårsarbetet utgör, i största möjliga utsträckning tillvaratagas. Den föreslagna brandorganisationen har också utformats med hänsyn härtill.

I 1 § andra stycket förslaget till brandlag stadgas, att kommun äger besluta att brandförsvaret såvitt angår skydd mot skogsbrand skall ordnas för sig. Område, för vilket särskilt skogsbrandförsvar avses (skogsbrandrote), skall, där det ej omfattar kommunen i dess helhet, till gränserna angivas i beslutet. Skogsbrandrote må, efter överenskommelse, bestå av områden utav olika kommuner. Beslut om särskilt skogsbrandförsvar skall för att vara gällande godkännas av länsstyrelsen. Länsstyrelse må ock, efter kommuns hörande, förordna härom.

Beslut, varom här är fråga, omfattar sålunda två moment, nämligen dels beslut att skogsbrandförsvaret skall ordnas för sig och dels bestämning av skogsbrandrotens utsträckning. Utskottet förutsätter, att den länsstyrelse jämlikt 1 § andra stycket sista punkten tillkommande beslutanderätten skall omfatta båda dessa moment. Ordet »härom» torde sålunda få givas den tolkningen, att länsstyrelse må, efter vederbörandes hörande, icke blott förordna att skogsbrandförsvaret skall utbrytas ur den allmänna brandorganisationen utan även bestämma skogsbrandrotens gränser och sålunda exempelvis förordna, att två kommuner skola bilda en skogsbrandrote.

I 8 § andra stycket gällande skogseldslag föreskrives, att om två eller flera kommuner äro förenade till en brandrote och de ej överenskommit om att bilda kommunalförbund för vidmakthållande av skogsbrandväsendet, det an-

kommer på dem att sinsemellan träffa de avtal, som i följd av gemenskapen må erfordras. Detta stadgande saknar motsvarighet i förslaget till brandlag, och i förarbetena har icke någon antydan givits beträffande frågan, om någon saklig ändring avses med stadgandets uteslutande. Utskottet förutsätter att sådan ändring icke är tänkt och finner vid sådant förhållande icke anledning till erinran mot att stadgandet får utgå ur lagstiftningen.

3 §.

I denna paragraf upptages till en början den allmänna regeln, att det i varje kommun skall finnas brandstyrka av betryggande storlek och sammansättning. Sedan denna huvudregel närmare utförts genom vissa regler om personalorganisationen, gives i sista stycket bland annat den undantagsbestämmelsen, att länsstyrelse äger medgiva befrielse från skyldighet för kommun att hålla brandkår, såframt kommunen träffat avtal om betryggande släckningshjälp från brandkår i annan kommun. Typiska fall då denna bestämmelse kan tillämpas torde vara att en landskommun träffat avtal om släckningshjälp med en närbelägen stad eller köping. Givetvis bör hinder heller icke möta för landskommunen att erhålla befrielse från skyldigheten att hålla brandkår genom att sluta släckningsavtal med ett inom kommunen beläget municipalsamhälle.

4 §.

Enligt 4 § första stycket skall ledningen av kommuns brandförsvar närmast under den förvaltningsmyndighet, som handhar brandförsvaret, utövas av en brandchef. Är skogsbrandförsvaret ordnat för sig, tillkommer ledningen därav en skogsbrandfogde eller, om kommunen är uppdelad i skogsbrandrotar, en fogde för varje rote.

Brandförvarsutredningen hade föreslagit, att skogsbrandfogden skulle erhålla ställning såsom tjänstegrenschef under brandchefen. Genom denna ordning hade varje möjlighet till kompetenskonflikter mellan brandchefen och skogsbrandfogden uteslutits. Den i propositionen valda linjen kan däremot medföra att, t. ex. i det fall att brand samtidigt uppstått i bygd och i skog, konflikter i fråga om dispositionen av manskap och materiel kunna uppstå mellan brandchefen och brandfogden.

Utskottet finner emellertid, i likhet med föredragande departementschefen, att den av brandförvarsutredningen föreslagna organisationsformen innebär en uppdelning av befälsrätt och ansvar, som under ogynnsamma förhållanden kan befaras leda till att skogsbrandförsvarets intressen eftersättas. Utskottet förordar sålunda icke en återgång till brandförvarsutredningens förslag. Emellertid vill utskottet framhålla angelägenheten av att risken för kompetenskonflikter av nämnt slag såvitt möjligt på förhand undanröjes. Den i lagen angivna uppdelningen av brandchefens och skogsbrandfogdens makt-sfärer blir visserligen absolut och kan icke ändras annat än genom lag. Det torde emellertid vara möjligt att utan rubbning av den sålunda givna kompetensfördelningen t. ex. i brandordning intaga för konfliktfall avsedda be-

stämmelser om dispositionen av befintliga manskapsstyrkor och materielltillgångar m. m.

5 §.

I denna paragraf äro sammanförda regler om tillsättande m. m. av brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde. Sådant brandbefäl kan innehava antingen kommunalt förtroendeuppdrag, i lagtexten betecknat med uttrycket »uppdrag», eller kommunal anställning, i lagtexten betecknad med uttrycket »tjänst». Lämpligen bör i kommunens brandordning för varje sådan person angivas, om han skall innehava uppdrag eller tjänst.

I övrigt vill utskottet beträffande 5 § i förslaget till brandlag anföra följande.

Första stycket. I 7 § första stycket gällande brandstadga föreskrives (för stad och därmed likställda samhällen) bland annat, att brandchef och vice brandchef tillsättas för den tid, stadsfullmäktige besluta. I 29 § tredje stycket samma stadga bestämmes (för de delar av landsbygden, där stadgans avdelning II är gällande) att brandchef och vice brandchef utses för den tid, som i brandordningen bestämmes. I 9 § andra stycket skogseldslagen är föreskrivet att brandfogde och vice brandfogde väljas för en av tid av fyra år.

I brandförvarsutredningens förslag sammanfördes i 5 § 1 mom. andra stycket dessa bestämmelser om mandattiden så, att brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde skulle tillsättas för den tid, som kommunens beslutande myndighet bestämde. Stadgandet behölls väsentligen oförändrat i det till lagrådet remitterade lagförslaget.

I den riksdagen genom propositionen förelagda texten har emellertid nämnda uttryck »den tid, som kommunens beslutande myndighet bestämmer» utan motivering ändrats till »viss tid». Detta uttryck synes innebära, att t. ex. brandchefer, som äro tjänstemän, icke kunna, såsom nu stundom sker, tillsättas tills vidare med uppsägningsrätt. Denna begränsning finner utskottet icke lämplig.

Utskottet vill i stället ifrågasätta, huruvida icke varje bestämmelse om anställningstiden skulle kunna utgå ur lagtexten. Såväl beträffande tjänstemän som beträffande innehavare av kommunala förtroendeuppdrag synes det lämpligast att kommunerna erhålla frihet i vad gäller bestämmande av mandattiden. Tjänstemannen skulle då tillsättas för tid, som kommunen i det särskilda fallet funne lämplig, antingen bestämd tid eller obestämd tid. Kommunala förtroendemän i brandväsendet torde väl i regel komma att väljas på fyra år. Möjlighet till att upptaga annan mandattid bör dock finnas. Bestämmelser om mandattidens längd böra upptagas i brandordningen.

I 9 § andra stycket sista punkten skogseldslagen stadgas, att om brandrote består av två eller flera kommuner och kommunerna ej enas i valet av brandfogde och vice brandfogde, skall en av de valda av länsstyrelsen förordnas, där ej särskilda skäl annat föranleda. Detta stadgande har icke upp-

tagits i brandlagen, och anledningen till att bestämmelsen utgått har icke omnämnts i förarbetena. Enligt utskottets mening är det emellertid av värde att klara regler givas för ifrågavarande fall, och utskottet föreslår därför, att en mot berörda stadgande i skogseldslagen svarande föreskrift infogas såsom sista punkt i 5 § första stycket förslaget till brandlag.

Andra stycket. I nämnda stycke upptagas, i anslutning till motsvarande bestämmelser i kommunallagarna, regler om rätt för person, som erhållit kommunalt förtroendeuppdrag såsom brandchef etc., att avsäga sig uppdraget. Rätt till avsägelse föreligger bland annat för den, som av ämbete eller tjänst är hindrad att fullgöra uppdraget eller fyllt sextio år eller eljest uppgiver giltigt hinder. Liknande regler äro upptagna i 9 § andra stycket skogseldslagen. I fråga om innebörden av uttrycket »giltigt hinder» i sistnämnda lagrum yttrade första lagutskottet vid 1937 års riksdag (utlåtande nr 41, sid. 20), att såsom sådant hinder torde kunna anses, att brandfogdes eller vice brandfogdes arvode bestämts till ett uppenbarligen för lågt belopp. Motsvarande punkt i förslaget till brandlag får enligt utskottets mening anses hava enahanda innebörd. Den som utsetts att bestrida uppdrag såsom brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde bör sålunda kunna vägra att mottaga uppdraget, om det därför avsedda arvodet bestämts till belopp, som uppenbarligen är för lågt.

Tredje stycket. I detta stycke föreskrives att brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde må på grund av visad olämplighet av länsstyrelsen skiljas från uppdraget eller tjänsten. Utskottet vill i anslutning till denna föreskrift understryka, att vederbörande kommun genom stadgandet givetvis icke betages den rätt, som jämlikt avlöningsreglemente eller eljest kan tillkomma kommunen att på grund av olämplighet entlediga tjänsteman.

9 §.

I denna paragraf stadgas, att efter framställning av brandchef i kommun, där brand tagit eller hotar att taga större omfattning, är annan kommun pliktig lämna släckningshjälp i den utsträckning brandchefen i den kommunen prövar möjlig utan att skälig hänsyn till dess egen säkerhet åsidosättes. Såsom förutsättning för att skyldighet att lämna eldsläckningshjälp skall föreligga stadgas sålunda enligt förslaget, att brand skall hava tagit eller hotar att taga större omfattning. Förslaget fäster sålunda efter ordalagen avseende endast vid brandens omfattning i och för sig men däremot icke vid förhållandet mellan brandens omfattning och den hjälpsökande kommunens resurser, alltså hjälpbehovet. Så tolkad skulle lagen emellertid leda till otillfredsställande resultat. Uppenbart är ju att t. ex. en landskommun i Stockholms närhet kan behöva hjälp av huvudstadens brandkår för släckning av en brand av sådan storlek att, om branden i stället utbrutit inom staden, stadens brandkår ensam kunnat släcka densamma. Det skulle därför kunna ifrågasättas att lagen skulle omformuleras så, att hjälpbehovet,

icke brandens omfattning i och för sig, sattes som norm för skyldigheten att lämna släckningshjälp. Då emellertid även den föreslagna lydelsen torde medgiva den tolkningen, att hänsyn skall tagas till brandens storlek i förhållande till kommunens resurser, finner utskottet skäl icke föreligga att föreslå ändring i Kungl. Maj:ts förslag.

10 §.

Första stycket. I 10 § första stycket i förslaget stadgas, att då så erfordras för släckning av brand är envar, som fyllt femton men ej sextiofem år och som vistas i orten, pliktig att, i den mån kroppskrafter och hälsotillstånd tillåta, medverka vid släckningen. Tidpunkten för tjänstepliktens inträde och upphörande för den enskilde har sålunda anknutits icke, såsom i åtskilliga andra tjänstepliktsförfattningar, till ingången respektive utgången av ett kalenderår utan till den dag, då viss ålder uppnås. Ur administrativ synpunkt kan det sålunda föreslagna systemet stundom bliva mindre tillfredsställande. Exempelvis vid uttagning av tjänstepliktiga till reservbrandstyrka (10 § andra stycket i förslaget) är det uppenbarligen en nackdel att beträffande de äldsta och de yngsta årsklasserna nödgas beakta, att tjänsteplikten i de särskilda fallen inträder eller upphör vid olika tidpunkter under kalenderårets lopp. Utskottet föreslår därför, att såsom gräns för tjänsteplikten sättes ingången respektive utgången av det kalenderår, då viss ålder uppnås.

Med denna ståndpunkt måste ifrågasättas, om den undre gränsen för brandtjänsteplikten bör sättas så lågt som till det kalenderår, då vederbörande uppnår femton år. Om denna gräns valdes, skulle även fjortonåringar i viss utsträckning bliva tjänstepliktiga. Detta synes emellertid mindre lämpligt. Med hänsyn härtill föreslår utskottet, att brandtjänsteplikt skall inträda först från och med det kalenderår, varunder sexton år uppnås. Tjänsteplikten skulle sedan gälla till och med det kalenderår, varunder den tjänstepliktige fyller sextiofem år.

Andra stycket. I detta stycke föreskrives till en början, att lämpliga tjänstepliktiga personer må tagas i anspråk för brandtjänst i reservbrandstyrka i den mån behovet ej tillgodoses genom frivillig personal. Den som uttagits är skyldig att deltaga i brandövning under högst femton timmar årligen samt är för medverkan vid brandsläckning berättigad till skälig ersättning av kommunen. Möjligen kan uttrycket »den som uttagits» uppfattas så, att därav skulle omfattas allenast personal, som tvångsvis uttagits, men däremot icke personal, som frivilligt ställt sig till förfogande. Detta är emellertid uppenbarligen icke förslagets mening. Även den som frivilligt inträder i reservbrandstyrkan måste registreras, »uttagas». Till förekommande av missförstånd torde paragrafen dock böra givas annan lydelse, som tydligt angiver, att även den frivilliga personalen är skyldig att deltaga i brandövning samt äger rätt till ersättning för medverkan vid brandsläckning.

I nu förevarande stycke stadgas vidare, att uttagning till reservbrandstyrka verkställas av den förvaltningsmyndighet som handhar brandförsvaret

eller, efter dess bestämmande, av brandchefen. Enligt utskottets mening innebär uttagning till tjänst i reservbrandstyrkan ett så allvarligt ingrepp i den personliga friheten, att uttagningen icke lämpligen bör anförtros åt brandchefen. Den i förslaget upptagna möjligheten för brandstyrelsen eller motsvarande organ att till brandchefen delegera uttagningsrätten bör därför utgå.

I särskilt utlåtande över framlagt förslag till civilförsvarslagstiftning kommer utskottet att till behandling upptaga frågor rörande reservbrandstyrkans infogande i den allmänna civilförsvarsorganisationen.

Tredje stycket. I tredje stycket stadgas, att arbetsgivare eller arbetsledare ej må förvägra anställd erforderlig ledighet för fullgörande av vad honom enligt paragrafen åligger, såvitt ledigheten utan synnerlig olägenhet kan medgivas. Stadgandet omfattar icke — såsom motsvarande föreskrifter i gällande brandstadga (43 § 4 mom. andra stycket) och i det till lagrådet remitterade förslaget till brandlag (20 §) — ledighet för deltagande i övning med borgarbrandkår. Anledning torde emellertid saknas att på denna punkt göra ändring i jämförelse med vad som nu gäller. Stadgande i ämnet bör lämpligen införas i 19 §. Föreskriften i 10 § tredje stycket bör därvid utgå.

11 §.

I 11 § andra stycket givas regler angående röjning efter avverkning invid järnväg. Såsom av den i propositionen lämnade redogörelsen framgår, kan för närvarande ovisshet råda om vem som i det särskilda fallet får bära följderna av den ökade fara, som kvarlämnat ris och annat avfall utgör. Denna ovisshet medför icke sällan att ingen av de närmast berörda parterna — järnvägsförvaltningen och markägaren — vidtager nödiga röjningsåtgärder. Detta tillstånd är uppenbarligen icke tillfredsställande.

Enligt brandförsvarsutredningens förslag skulle, om markägaren ej själv röjt, erforderlig röjning efter avverkning få verkställas av järnvägsförvaltningen eller brandchefen. Kostnaderna därför skulle bäras av järnvägsförvaltningen. I propositionen har emellertid den sålunda föreslagna bestämmelsen på en viktig punkt ändrats, i det att brandchefens rätt att själv på järnvägsförvaltningens bekostnad få verkställa röjning utgått. I propositionsförslaget stadgas i detta avseende allenast, att om markägaren icke vidtager erforderliga åtgärder, må dessa vidtagas av järnvägsförvaltningen på dess egen bekostnad.

Utskottet kan icke finna Kungl. Maj:ts förslag i denna del tillfredsställande. Även om den föreslagna bestämmelsen genomföres, kan den rådande ovissheten om vem som skall stå för skadan av en uppkommen brand leda till att röjning icke verkställs av vare sig markägaren eller järnvägsförvaltningen. Den av brandförsvarsutredningen föreslagna vägen att giva brandchefen rätt att i kritiska situationer själv verkställa röjning på järnvägsförvaltningens bekostnad skulle däremot vara ägnad att skapa mera tillfredsställande förhållanden på detta område. Emellertid är det naturligt, att betänkligheter kunna resas mot att giva brandchefen så vittgående befogenheter. Utskottet vill därför icke förorda en återgång till brandförsvarsutred-

ningens förslag. I stället vill utskottet föreslå, att åt länsstyrelsen medges den av brandförvarsutredningen åt brandchefen tillämnade rätten att, om erforderlig röjning icke verkställs, utföra denna på järnvägsförvaltningens bekostnad. Härigenom skulle den myndighet, som bär högsta ansvaret för brandskyddet inom länet, erhålla möjlighet att tillse att ur brandförvarsynpunkt tillfredsställande förhållanden vidmakthållas på ifrågakvarande område.

12 §.

Denna paragraf upptager ett stadgande av innehåll att ej må någon så handhava eld eller eldfarligt föremål att brand därav lätt kan uppstå.

Utskottet finner det vara av värde, att ett stadgande av denna innebörd infördes i lagstiftningen. Det torde emellertid kunna ifrågasättas om icke berörda stadgande hellre borde intagas i allmänna strafflagen än i brandlagen. Enligt vad utskottet inhämtat, har också straffrättskommittén i utkast till ny lydelse av strafflagens 19 kapitel upptagit en föreskrift av motsvarande innehåll. Då det emellertid synes angeläget att ett stadgande av förevarande innehåll redan nu upptages i lagstiftningen, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Frågan om paragrafens definitiva placering torde få upptagas till övervägande i samband med behandlingen av de förslag, till vilka straffrättskommitténs arbete kan föranleda.

15 §.

I andra stycket av denna paragraf föreskrives bland annat, att ersättning av statsmedel må kunna utgå för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogseld. Motsvarande bestämmelse återfinnes i 25 § gällande skogseldslag.

Med stöd av sistnämnda stadgande har Kungl. Maj:t den 2 december 1938 utfärdat en kungörelse (nr 744) angående ersättning för deltagande i släckning av skogseld m. m. I 1 § av denna kungörelse föreskrives, att för deltagande i släckning av skogseld samt för annan verksamhet för sådan släckning må ersättning utgivas av statsmedel. Jämlikt 2 § i kungörelsen må ersättning till släckningsskyldig för deltagande i släckning ej utgivas för de första åtta timmarna av deltagandet och ej med högre belopp än som motsvarar lägsta i trakten gällande grovarbetarlön, där ej den släckningsskyldige till följd av deltagandet gått miste om arbetsförtjänst, varav han och hans familj varit i trängande behov, eller arbetet varit särskilt betungande. Ersättning, som avses i kungörelsen, utanordnas från det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget för släckning av skogseld.

I motionen II: 79 till årets riksdag, vilken motion behandlats av jordbruksutskottet, hemställde herrar Gustafsson i Dädesjö och Persson i Växjö, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att ersättning för deltagande vid släckning av skogseld måtte utöver de första åtta timmarna utgå med ett lika för alla per timme beräknat belopp, dock ej understigande i orten gällande avtalsreglerad grovarbetarlön.

I sitt utlåtande, nr 32, i anledning av motionen anför jordbruksutskottet bland annat, att utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttrande över motionen av skogsstyrelsen. Styrelsen hade avstyrkt bifall till motionen och anfört följande.

Skogsstyrelsen hade från samtliga länsstyrelser infordrat yttranden i ärendet. Av dessa framginge, att sju av länsstyrelserna förordade den av motionärerna föreslagna ändringen, medan fjorton avstyrkte densamma och tre icke uttalade någon bestämd åsikt. Länsstyrelserna hade även på begäran redogjort för av dem tillämpade principer vid beräkning av ifrågavarande ersättningar.

För egen del finge skogsstyrelsen framhålla, att det vore önskvärt, att den möjlighet, som nu funnes att under särskilda förhållanden lämna vissa släckningsdeltagare högre ersättning än enligt lägsta grovarbetarlön, lämnades orubbad. När ersättning för deltagandet i det ofta synnerligen krävande skogsbrandsläckningsarbetet i regel ej finge utgå för de första åtta timmarna och för överskjutande tid satts så lågt som till lägsta grovarbetarlön, berodde detta på att medverkan vid skogsbrandsläckning alltjämt räknades som en medborgerlig plikt. Rättvisa och billighet krävde emellertid, att man i möjligaste mån kompenserade de personer, som genom fullgörande av släckningsskyldigheten finge lida en förhållandevis mera kännbar förlust. Detta, som uppnåddes genom undantagsbestämmelsen i ersättningskungörelsen, vore så mycket mer befogat, som släckningsskyldiga, vilka brukade komma i fråga för sådan högre ersättning — skogsarbetare och liknande — torde vara de, som oftast bleve utkallade till skogsbrandsläckning.

Mot det av motionärerna framlagda förslaget kunde även anmärkas, att dess genomförande troligen icke skulle befordra en jämn tillämpning av ersättningsbestämmelserna olika län emellan. Genom att ersättningen föresloges utgå lägst med den avtalsreglerade grovarbetarlönen och icke, som nu vore fallet, högst denna lön, lämnades fältet fritt för utgivande av ersättningar, som i mindre eller större grad överstege minimibeloppet.

Styrelsen hade emellertid på grund av länsstyrelsernas redogörelser för tillämpade principer vid ersättningsbestämmande funnit, att i administrativ ordning borde utfärdas ett förtydligande till ersättningsbestämmelserna. En viss ojämnhet i tillämpning av dessa kunde nämligen utläsas av redogörelserna.

För egen del har jordbruksutskottet yttrat.

Av de i skogsstyrelsens utlåtande omnämnda yttrandena från länsstyrelserna framgår, att de nu gällande av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelserna om ersättning till personer, som deltaga i släckning av skogseld, giva rum för olika tolkningar och att desamma inom vissa län tillämpas på ett sådant sätt, att de utdömda ersättningarna stundom framstå såsom orättvisa och obilliga för de i släckningsarbetet deltagande. Med fog synes även kunna sättas i fråga, huruvida icke den nu föreskrivna skyldigheten att utan ersättning i åtta timmar deltaga i dylikt släckningsarbete icke huvudsakligen drabbar en så liten samhällsgrupp — bestående av skogsarbetare och andra i de delar av landet, där täta inkallelser till dylikt arbete förekomma — att den knappast kan betecknas såsom allmänt medborgerlig. Starka skäl tala därför enligt utskottets uppfattning för en allmän översyn av omförmälda bestämmelser såväl i avseende å ersättningsbestämmande som beträffande skäligheten av den föreskrivna ersättningsfria tiden. Då emellertid, enligt vad utskottet erfarit, såväl nämnda som andra frågor

rörande skogsbrandväsendet beröras i brandförvarsutredningens den 7 mars 1942 avgivna betänkande med förslag till brandlag och brandstadga m. m. och utskottet utgår från att de av utskottet nu berörda synpunkterna komma att beaktas vid den prövning, som kommer att underkastas detta förslag av Kungl. Maj:t, synas några åtgärder i omedelbar anslutning till motionen icke vara erforderliga.

Under återopande av det sålunda anförda hemställde jordbruksutskottet att motionen II: 79 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottets hemställan har av riksdagen bifallits.

I motionen II: 519, som hänvisats till andra särskilda utskottet, har nu hemställts, att riksdagen vid behandling av förevarande proposition måtte uttala sin anslutning till de av jordbruksutskottet i nyssnämnda utlåtande anförda synpunkterna. Då, såsom av det anförda framgår, frågan redan behandlats av den nu församlade riksdagen, vill utskottet inskränka sig till att i samband med behandlingen av 15 § förslaget till brandlag uttala, att utskottet förutsätter, att ovan berörda spörsmål rörande innehållet i kungörelsen om ersättning för deltagande i släckning av skogseld komma att upptagas till behandling av Kungl. Maj:t i samband med den nya brandorganisationens ikraftträdande. Därvid synas de av jordbruksutskottet anförda synpunkterna, till vilka andra särskilda utskottet ansluter sig, vara värda beaktande.

19 §.

Beträffande visst tillägg till denna paragraf må hänvisas till vad som anförts i fråga om 10 § tredje stycket i förslaget.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 87 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

Mot detta förslag, som innefattar allenast vissa ändringar av formell natur, har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Förslaget till brandstadga.

17 §.

I 17 § gällande brandstadga föreskrives följande: »För att vinna godkännande såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt fordras att hava uppnått 25 års ålder samt hava antingen med godkända kunskapsbetyg genomgått statsunderstödd fackskola för utbildande av skorstensfejare eller ock minst 5 år med goda vitsord arbetat i yrket.» I 17 § i förslaget till ny brandstadga har bestämmelsen erhållit denna formulering: »För att vinna godkännande eller anställning såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt fordras att hava uppnått 25 års ålder samt hava genomgått kurs för skorstensfejaremästare vid statens brandskola.»

Den föreslagna lydelsen innefattar sålunda en skärpning i jämförelse med vad som nu gäller bland annat därutinnan, att enbart praktisk tjänstgöring

utan komplettering av en teoretisk kurs icke skulle vara tillfyllest för att vinna godkännande eller anställning såsom skorstensfejare. Emellertid torde en skorstensfejare med långvarig praktisk utbildning i yrket men utan teoretisk skolning kunna vara väl så skickad att fylla sina uppgifter som en yrkeskollega, vilken visserligen är teoretiskt skolad men äger kortare tids praktik. Kravet på teoretisk utbildning bör därför enligt utskottets mening icke vara ovillkorligt. Lämpligen borde den föreslagna författningstexten kompletteras med en bestämmelse, att länsstyrelsen ägde medgiva undantag från den föreslagna teoretiska kompetensfordringen. Därvid skulle givetvis förutsättas, att dispensrätten utövades med försiktighet och under inga förhållanden så, att skorstensfejareyrkets standard sänktes. Endast i fall då sökanden otvivelaktigt förvärvat nödig kompetens genom sitt praktiska arbete skulle dispens medgivas.

I anslutning till den sålunda föreslagna ändringen torde även den nu gällande åldersgränsen, vilken saknar motsvarighet i de i 7 § förslaget till brandstadga upptagna kompetensföreskrifterna för brandbefäl, kunna såsom obehörlig utgå.

31 §.

I 31 § 2 mom. i förslaget stadgas, att brandchef är skyldig att föra befäl över brandstyrkorna i kommunen samt tillse att de erhålla erforderlig övning. Med uttrycket »brandstyrkorna i kommunen» avses givetvis endast de brandstyrkor, som antingen äro uppsatta av kommunen eller i följd av avtal tillhöra den kommunala brandorganisationen. Emellertid kunna i kommunen finnas jämväl andra brandstyrkor, t. ex. en industribrandkår, som icke ingå i den kommunala organisationen. Över dessa styrkor såsom sådana har brandchefen icke befälsrätt. Det är därför icke uteslutet, att en kompetenskonflikt skulle kunna uppstå mellan t. ex. brandchefen i kommunen och chefen för en industribrandkår vid släckning av en inom industriområdet utbruten brand. Utskottet, som hyser den uppfattningen, att kompetenskonflikter av sådan typ icke lämpligen kunna förebyggas genom bestämmelser i brandstadgan eller annan statlig författning, vill i anslutning till nu förevarande paragraf i förslaget till brandstadga framhålla lämpligheten av att å de orter, där sådana kompetenskonflikter kunna befaras uppkomma, erforderliga överenskommelser för att undvika konflikter redan på förhand träffas. Därest de kommunala organen icke ägna frågan tillräckligt beaktande, bör länsstyrelsen taga de initiativ, som kunna vara påkallade.

Vid behandlingen av förslagen till brandlag och brandstadga har inom utskottet föreslagits, att i brandförfattningarna skulle intagas förbud för tjänstemän vid brandväsendet att vara agenter för bolag, som försälja brandredskap etc. Fall hade nämligen förekommit, som gjorde en sådan föreskrift önskelig. Med hänsyn till vad sålunda upplysts vill utskottet — under erinran om att bestämmelser av likartad beskaffenhet äro upptagna i 12 §

andra stycket i polisreglementet den 26 september 1925 och 43 § kungl. förordningen den 25 oktober 1940 angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. — föreslå, att stadgande i ämnet införes i brandstadgan och där lämpligen såsom ny sista paragraf, 53 §. Paragrafen kunde lämpligen givas följande lydelse:

»Tjänsteman vid brandväsendet må ej
driva handel med brandredskap; eller
vara kommissionär eller agent för annan, som bedriver sådan handel; eller
vara delägare i handelsbolag eller styrelseledamot i aktiebolag eller ekonomisk förening, som har till huvudsaklig uppgift att bedriva verksamhet av nu nämnt slag.»

Den föreslagna lydelsen avser endast yrkespersonal. Den som innehar kommunalt förtroendeuppdrag inom brandväsendet, t. ex. såsom brandchef, omfattas alltså icke av bestämmelsen. Paragrafen gäller vidare handel allena med brandredskap. Med sådana redskap avses enligt utskottets mening icke spadar, yxor, etc., utan endast brandredskap i teknisk mening. Den i sista ledet föreslagna lydelsen »som har till huvudsaklig uppgift etc.» har valts för att markera, att medlemskap i styrelsen för t. ex. en kooperativ förening, som kanske någon gång försäljer en enkel handspruta, icke förbjudes.

Till den föreslagna paragrafen bör knytas den övergångsbestämmelsen, att vad i paragrafen stadgas icke skall gälla tjänsteman, som före den nya brandstadgans ikraftträdande erhållit anställning vid brandväsendet.

I övrigt har utskottet vid sin granskning av författningsförslagen icke funnit anledning till erinran.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med förklarande att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom förevarande proposition framlagda förslaget till brandlag — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1) Brandlag.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Varje kommun skall i enlighet med bestämmelserna i denna lag hålla ett brandförsvar, som tillfredsställer skäligen anspråk på trygghet mot skada av brand.

Kommun äger besluta, att brandförsvaret såvitt angår skydd mot skogsbrand skall ordnas för sig. Område för vilket särskilt skogsbrandförsvar av-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ses (*skogsbrandrote*) skall, där det ej omfattar kommunen i dess helhet, till gränserna angivas i beslutet. Skogsbrandrote må, efter överenskommelse, bestå av områden utav olika kommuner. Beslut om särskilt skogsbrandförsvar skall för att vara gällande godkännas av länsstyrelsen. Länsstyrelse må ock, efter kommuns hörande, förordna härom.

Vad i denna lag stadgas i fråga om stad skall äga motsvarande tillämpning å köping, evad den utgör egen kommun eller ej, samt å municipalsamhälle, som på grund av Konungens förordnande har att oberoende av kommunen i övrigt själv handhava sitt brandförsvar. Handhaves brandförsvaret av kommunalförbund, skola lagens bestämmelser om kommun hava avseende å förbundet.

2 §.

Tillsyn över brandförsvaret inom riket utövas av en riksbrandinspektör. Länsstyrelse skall tillse, att brandförsvaret inom länet är tillfredsställande ordnat.

3 §.

I varje kommun skall finnas brandstyrka av betryggande storlek och sammansättning. Brandstyrkan skall utgöras

1. i stad av kommunal brandkår, bestående antingen av heltidsanställd personal (*yrkesbrandkår*) eller av personal, som förbundet sig att vid sidan av annan sysselsättning fullgöra brandtjänst (*borgarbrandkår*), samt

2. i annan kommun av borgarbrandkår eller av brandkår under ledning av enskild sammanslutning eller enskilt företag (*frivillig brandkår*), vilken gentemot kommunen åtagit sig att svara för brandsläckning, däri inbegripet skyldighet att lämna annan kommun släckningshjälp.

Till kommuns brandstyrka skall därjämte höra erforderlig reserv, grundad å tjänsteplikt (*reservbrandstyrka*).

Länsstyrelse äger medgiva befrielse från skyldighet för kommun att hålla brandkår, såframt kommunen träffat avtal om betryggande släckningshjälp från brandkår i annan kommun, så ock för stad att hålla yrkesbrandkår eller borgarbrandkår, såframt i staden finnes frivillig brandkår med förpliktelse som ovan sägs.

4 §.

Ledningen av kommuns brandförsvar skall, närmast under den förvaltningsmyndighet som handhar brandförsvaret, utövas av en brandchef. Är skogsbrandförsvaret ordnat för sig, tillkommer ledningen därav en skogsbrandfogde eller, om kommunen är uppdelad i skogsbrandrotar, en fogde för varje rote.

För att biträda brandchefen eller skogsbrandfogden och vid förfall träda i dennes ställe skola finnas en eller flera vice brandchefer eller vice skogsbrandfogdar. I mån av behov skall därjämte finnas annat brandbefäl.

Om den utbildning, brandbefäl skall äga, förordnar Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

5 §.

Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde utses för viss tid av kommunens beslutande myndighet eller, efter dess bestämmande, av den förvaltningsmyndighet, som handhar brandförsvaret. Beslutet skall underställas länsstyrelsen, som har att pröva den utseddes lämplighet för uppdraget eller tjänsten. Den som utsetts av kommunen skall förordnas av länsstyrelsen, om ej särskilda skäl däremot äro.

(Utskottets förslag.)

5 §.

Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde utses av kommunens beslutande myndighet eller, efter dess bestämmande, av den förvaltningsmyndighet, som handhar brandförsvaret. Beslutet skall underställas länsstyrelsen, som har att pröva den utseddes lämplighet för uppdraget eller tjänsten. Den som utsetts av kommunen skall förordnas av länsstyrelsen, om ej särskilda skäl däremot äro. *Består skogsbrandrote av två eller flera kommuner eller områden därav och enas kommunerna ej i valet av skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde, skall en av de valda av länsstyrelsen förordnas, där ej särskilda skäl annat föranleda.*

Ej må annan vägra att mottaga uppdrag, som i första stycket avses, än den som av ämbete eller tjänst är hindrad att fullgöra uppdraget eller fyllt sextio år eller eljest uppgiver giltigt hinder eller ock de fyra senaste åren innehafvt sådant uppdrag.

Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde må på grund av visad olämplighet av länsstyrelsen skiljas från uppdraget eller tjänsten.

6 §.

Den som innehar uppdrag som brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde skall med avseende å rätt till gottgörelse i anledning av uppdraget vara likställd med vald ledamot av kommunal nämnd, som utsetts till ordförande; dock att i fråga om ersättning för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand skall gälla vad nedan i 15 § föreskrives.

För skogsbrandfogdes eller vice skogsbrandfogdes deltagande i utbildningskurs inom länet skall kommunen lämna denne skälig gottgörelse.

7 §.

Kommun är skyldig att anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för brandförsvaret erforderliga anordningar, brandtorn likväl undantagna, samt att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand, dock allenast i den mån oskälig kostnad därigenom icke åsamkas kommunen.

8 §.

I kommun skall brandsyn hållas och sotning verkställas i enlighet med de föreskrifter, Konungen därom meddelar.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

9 §.

Efter framställning av brandchef i kommun, där brand tagit eller hotar att taga större omfattning, är annan kommun pliktig lämna släckningshjälp i den utsträckning brandchefen i den kommunen prövar möjlig utan att skäligen hänsyn till dess egen säkerhet åsidosättes.

För kostnad, som åsamkats kommun i anledning av framställning om släckningshjälp, är kommunen berättigad erhålla skälig ersättning. Kunna kommunerna icke enas om ersättningen, skall denna fastställas av länsstyrelsen i det län, där branden utbrutit.

10 §.

Då så erfordras för släckning av brand är envar, som *fyllt femton men ej sextiofem år* och som vistas i orten, pliktig att, i den mån kroppskrafter och hälsotillstånd tillåta, medverka vid släckningen.

Bland de i kommunen bosatta sålunda tjänstepliktiga må lämpliga personer tagas i anspråk för brandtjänst i reservbrandstyrkan, *i den mån behovet ej tillgodoses genom frivillig personal*. Den som uttagits är skyldig att delta i brandövning under högst femton timmar årligen samt är förmedverkan vid brandsläckning berättigad till skälig ersättning av kommunen. Uttagning verkställs av den förvaltningsmyndighet som handhar brandförsvaret *eller, efter dess bestämmande, av brandchefen*.

Arbetsgivare eller arbetsledare må ej förvägra anställd erforderlig ledighet för fullgörande av vad honom enligt denna paragraf åligger, såvitt ledigheten utan synnerlig olägenhet kan medgivas.

Då så erfordras för släckning av brand är envar, som *under kalenderåret fyller lägst sexton och högst sextiofem år* och som vistas i orten, pliktig att, i den mån kroppskrafter och hälsotillstånd tillåta, medverka vid släckningen.

Bland de i kommunen bosatta sålunda tjänstepliktiga må lämpliga personer tagas i anspråk för brandtjänst i reservbrandstyrkan. *För sådan tjänst skola i första hand frivilliga uttagas*. Den som uttagits är skyldig att delta i brandövning under högst femton timmar årligen samt är förmedverkan vid brandsläckning berättigad till skälig ersättning av kommunen. Uttagning verkställs av den förvaltningsmyndighet som handhar brandförsvaret.

11 §.

Ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning är skyldig att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap ävensom att i övrigt vidtaga nödiga åtgärder till förebyggande och bekämpande av brand, i den mån de ej medföra oskälig kostnad. För tillsyn, röjning eller annat dylikt arbete efter brand, vilket ej är hänförligt till eftersläckning, har ägaren att tillhandahålla erforderlig arbetskraft. Såsom ägare anses jämväl den,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

som innehar egendom med fri förfoganderätt eller fideikommissrätt eller därmed jämförlig rätt.

Sker skogsavverkning invid järnväg och vidtagas ej inom område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter erforderliga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogsbrand uppkommer, må åtgärderna vidtagas av järnvägsförvaltningen på dess egen bekostnad.

Sker skogsavverkning invid järnväg och vidtagas ej inom område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter erforderliga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogsbrand uppkommer, må åtgärderna på järnvägsförvaltningens bekostnad vidtagas av länsstyrelsen eller järnvägsförvaltningen.

12 §.

Ej må någon så handhava eld eller eldfarligt föremål att brand därav lätt kan uppstå.

13 §.

Uppstår brand eller är överhängande fara därför och kan ej den, som varnar branden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka branden eller undanröja faran, skall han varsko dem, vilkas liv eller egendom är i fara, samt tillkalla hjälp.

14 §.

Den som vid brand för befälet äger, där så finnes nödigt för släckning eller räddning, företaga sådant ingrepp i annans rätt, som efter ett skäligt bedömande finnes nödigt. Han äger sålunda bland annat bereda brandstyrka tillträde till fastighet, avspärra brandplatsen, undanskaffa hägnad, nyttja brunn, vattenledning, redskap, telefon, hästar eller fordon, fälla träd, anlägga moteld samt riva eller spränga hus.

Ingrepp av ringa omfattning må jämväl företagas av annan, som deltagar i släcknings- och räddningsarbetet, därest befälhavarens föreskrift lämpligen icke kan inhämtas.

15 §.

Den som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av brand eller som deltagit i övning med brandkår må av statsmedel kunna bekomma ersättning för skada, som därvid åsamkats honom.

Ersättning av statsmedel må jämväl kunna utgå för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand. Härjämte må av statsmedel belöning tilldelas den, som vid släckning av skogsbrand visat rådhighet och nit.

Närmare bestämmelser i oförmälda hänseenden meddelar Konungen.

16 §.

Äsidosätter kommun sina skyldigheter enligt denna lag, skall länsstyrelsen förordna om rättelse samt, där förordnandet ej efterkommes, förelägga lämpligt vite.

Samma lag vare där ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning icke

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

fullgör vad honom enligt 11 § första stycket första punkten åligger. Tillhandahåller ägaren icke erforderlig arbetskraft efter vad i samma stycke andra punkten sägs, må arbetet på ägarens bekostnad utföras genom brandchefens försorg.

17 §.

Den som uttagits till reservbrandstyrka äger att överklaga beslutet hos länsstyrelsen inom en månad efter det han därav erhållit del.

18 §.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelats av länsstyrelse, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

19 §.

Den som utan tillstånd eller giltigt skäl uteblir från övning eller brandsläckning, vartill han genom brandsignal eller annorledes kallats, eller lämnar honom anvisat arbete eller eljest icke åtlyder vad brandbefäl i och för tjänsten befallt eller som bryter mot föreskrift i 10 § sista stycket, 12 § eller 13 § eller som hindrar eller söker hindra åtgärd, som i 14 § avses, straffes med dagsböter.

Den som utan tillstånd eller giltigt skäl uteblir från övning eller brandsläckning, vartill han genom brandsignal eller annorledes kallats, eller lämnar honom anvisat arbete eller eljest icke åtlyder vad brandbefäl i och för tjänsten befallt eller som bryter mot föreskrift i 12 eller 13 § eller som hindrar eller söker hindra åtgärd, som i 14 § avses, straffes med dagsböter.

Arbetsgivare eller arbetsledare, som förvägrar anställd nödig ledighet för deltagande i övning eller brandsläckning eller därmed sammanhängande arbete, straffes, såvitt ledigheten kunnat utan synnerlig olägenhet medgivas, likaledes med dagsböter.

Den som genom brandsignal eller annorledes obehörigen åstadkommer brandstyrkas utryckning eller samling straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

20 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, skola tillfalla kronan.

21 §.

De närmare föreskrifter, som äro erforderliga för ett ändamålsenligt ordnande av brandförsvaret, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945, från och med vilken dag 24 kap. byggningsbalken, brandstadgan den 15 juni 1923 (nr 173) och lagen den 7 maj 1937 (nr 222) om förekommande och släckning av skogseld upphöra att gälla.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2) L a g

angående ändrad lydelse av 87 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att 87 § lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

87 §.

Har Konungen förordnat, att för område på landet, som ej utgör egen kommun, skall lända till efterrättelse:

- a) ordningsstadgan för rikets städer,
- b) vad i stadsplanelagen och byggnadsstadgan är föreskrivet om stad,
- c) vad i brandlagen och brandstadgan är föreskrivet om stad, eller
- d) vad i hälsovårdsstadgan är föreskrivet om stad,

skall området utgöra ett municipalsamhälle, som äger att oberoende av kommunen i övrigt själv vårda alla gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som föranledas av de i sådant förordnande avsedda föreskrifternas tillämpning inom samhället. Vad nu är sagt skall, oberoende av sådant förordnande, gälla om köping, som ej utgör egen kommun, i avseende å tillämpningen av därstädes gällande särskilda föreskrifter.

Ej må — — — särskilt municipalsamhälle.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

B) att riksdagen, med förklarande att riksdagen funnit vissa jämkningar böra vidtagas i det vid propositionen fogade förslaget till brandstadga, måtte uttala, att stadgan bör givas en lydelse i överensstämmelse med följande såsom utskottets betecknade förslag till

Brandstadga.

Härigenom förordnas som följer.

AVDELNING I.

Bestämmelser angående stad.

Om brandordning samt om förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter.

1 §.

För varje stad skall finnas brandordning, upptagande de bestämmelser, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av stadens brandförsvär.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

I brandordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter, högst trehundra kronor, där ej å förseelsen kan följa straff efter allmän lag eller denna stadga.

2 §.

1 mom. Brandordning antages av stadsfullmäktige. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställes, skall efter det riksbrandinspektören blivit i ärendet hörd antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därtill angivas.

Då brandordning fastställts, skall meddelande om fastställelsen ofördröjligen intagas i länskungörelserna. Ett exemplar av brandordningen skall insändas till riksbrandinspektören.

Det åligger magistraten att dels skyndsamt besörja att kungörelse om fastställelsen införes i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten pläga införas, dels tillse att inom staden exemplar av brandordningen finnas att tillgå för köpare.

Vad sålunda stadgats skall äga tillämpning jämväl i fråga om ändring i eller tillägg till brandordning.

2 mom. För brandstyrka, brandbefäl och skorstensfejare må stadsfullmäktige utfärda särskilda reglementen.

3 §.

1 mom. Förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter skall handhas av den kommunala förvaltningsmyndighet, som stadsfullmäktige därtill utse. Därest så befinnes lämpligt, må särskild brandstyrelse tillsättas. I brandordningen skola i sådan händelse intagas föreskrifter om brandstyrelsens sammansättning samt om dess arbetsformer m. m.

2 mom. Det tillkommer den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, bland annat

1) att övervaka efterlevnaden av brandlagen, brandstadgan, brandordningen och övriga brandförsvaret rörande föreskrifter;

2) att uppgöra förslag till brandordning, reglementen och sotningstaxa samt till erforderliga ändringar i stadens brandorganisation;

3) att årligen avgiva förslag till inkomst- och utgiftsstat för stadens brandförsvaret; samt

4) att till vederbörande myndigheter avgiva yttranden och göra framställningar i frågor av mera allmän betydelse för brandförsvaret.

Den förvaltande myndigheten äger icke taga befattning med fråga, som faller under brandchefens befälsmyndighet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om brandstyrka och brandbefäl.

4 §.

I brandordningen skola intagas bestämmelser angående bland annat

- 1) vilka slag av brandstyrkor som skola finnas i staden;
- 2) det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som skall finnas i staden, med angivande av lägsta antal brandmän för varje slag av brandstyrka;
- 3) det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som ständigt skall vara berett till en första uttryckning; samt
- 4) det lägsta antal övningar, som skall hållas med stadens brandstyrkor.

5 §.

Av yrkesbrandkår skall alltid en styrka av betryggande storlek vara kasererad å brandstation.

Borgarbrandkår skall genom särskild anordning kunna inkallas till tjänst å varje tid av dygnet.

6 §.

1 mom. Uttagning av tjänstepliktiga till reservbrandstyrka skall ske nämligen.

2 mom. Då tjänst som brandchef eller vice brandchef vid yrkesbrandkår skall tillsättas, skall kungörelse härom införas i allmänna tidningarna samt i en eller flera tidningar inom orten med angivande av den tid, inom vilken sökande har att insända sina ansökningshandlingar till den myndighet, som skall tillsätta tjänsten.

7 §.

1 mom. I fråga om befäl vid yrkesbrandkår skola följande kompetensföreskrifter gälla.

Brandchef samt vice brandchef, som icke tillika är brandmästare, ävensom andra därmed jämförliga befattningshavare skola hava genomgått brandchefskurs kategori I vid statens brandskola. Vice brandchef, som tillika är brandmästare, skall hava genomgått antingen nämnda kurs eller brandmästarekurs kategori I vid brandskolan.

Brandmästare skall hava genomgått brandmästarekurs kategori I vid statens brandskola.

Brandförman skall hava genomgått brandförmanskurs kategori I vid nämnda skola.

2 mom. I fråga om befäl vid borgarbrandkår skola följande kompetensföreskrifter gälla.

Brandchef samt vice brandchef, som icke tillika är brandmästare, skola hava genomgått brandchefskurs kategori I eller kategori II vid statens brandskola. Vice brandchef, som tillika är brandmästare, skall hava genomgått

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

antingen någon av nämnda kurser eller brandmästarekurs kategori I vid brandskolan. Länsstyrelsen äger dock, när skäl därtill äro, för särskilda fall förordna, antingen att brandchef eller vice brandchef skall hava genomgått brandchefskurs kategori I eller att för sådan befattningshavare genomgång av brandchefskurs kategori III vid brandskolan må anses tillfyllest.

Brandmästare och brandförmän skola, där länsstyrelsen icke på grund av särskilda skäl medgiver undantag, hava genomgått antingen brandmästare- och brandförmanskurs kategori II eller annan kurs kategori I eller II vid statens brandskola.

3 mom. Skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde äro skyldiga att genomgå sådan kurs i skogsbrandsläckning, som anordnas inom länet.

8 §.

1 mom. Det åligger brandchef att taga den befattning med stadens brandförsvar, som i brandlagen, denna stadga eller eljest föreskrives.

2 mom. Brandchef är skyldig att föra befäl över stadens brandstyrkor samt tillse, att de erhålla erforderlig övning. Då eldsläckningshjälp erhållits från annan ort, skall den befälhavare, som erhållit hjälpen, utöva befälet, där ej annat överenskommes.

Har brand tagit eller hotar den taga större omfattning, äger länsstyrelsen förordna särskild befälhavare.

3 mom. Då brandchef erhållit kunskap om brand eller överhängande fara därför, skall han, så snart ske kan, underrätta polischefen i orten.

4 mom. Finner brandchef i särskilt fall omedelbar åtgärd till förhindrande av brands uppkomst vara av nöden, åligger det honom att därom meddela föreskrift.

9 §.

I brandordning eller reglemente skola närmare bestämmelser meddelas om brandstyrkans och brandbefälets åligganden samt vad därmed har samband.

Om vissa för brandförsvaret erforderliga anordningar.

10 §.

Det åligger stad bland annat

- 1) att hålla brandtelegraf eller ock på annat lämpligt sätt träffa anordning, varigenom brandkåren kan av allmänheten alarmeras;
- 2) att tillse att lämplig anordning finnes för inkallande av brandpersonalen;
- 3) att på lämpligt sätt anordna brandvakt för uppmärksammande av brand.

Närmare bestämmelser härom samt om de övriga anordningar, som äro erforderliga för stadens brandförsvar, skola införas i brandordningen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om brandsyn.

11 §.

1 mom. I stad skall allmän brandsyn äga rum en gång årligen å tid, som i brandordningen bestämmes. Oberoende av vad sålunda föreskrivits skall, när brandchefen så påfordrar, särskild brandsyn hållas.

Allmän brandsyn skall omfatta samtliga byggnader, upplag och andra anläggningar i staden.

Den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, må efter brandchefens hörande medgiva, att mindre eller avsidet belägen byggnad eller annan anläggning icke skall omfattas av den allmänna brandsynen. Beviljas sådant undantag, skall den förvaltande myndigheten bestämma, om och huru ofta brandsyn å anläggningen skall äga rum.

2 mom. Brandsyn förrättas av en nämnd, bestående av brandchefen eller efter hans förordnande annan av brandbefälet såsom ordförande, skorstensfejaren i sotningsdistriktet samt en av byggnadsnämnden förordnad person, vilken bör hava byggnadsteknisk utbildning.

Genom kungörelse eller annorledes skall i förväg meddelande lämnas om tid, då brandsyn skall hållas.

3 mom. Vid brandsyn skall noga undersökas

1) huruvida de föreskrifter, som meddelats till förebyggande av brands uppkomst och spridning, till räddning vid brand av liv och egendom samt till underlättande av brandsläckning, blivit iakttagna;

2) huruvida å eldstad, mur, rör, tak, skorsten, elektriska anläggningar och därtill hörande ledningar eller annorstädes finnes brist, som kan medföra brandfara, samt huruvida efter föregående brandsyn eldstad, rökgång eller ventilations- eller avgasrör anordnats, borttagits eller ändrats; samt

3) huruvida i övrigt anordning eller förhållande förefinnes, som kan medföra fara för brands uppkomst och spridning eller svårighet att vid brand utföra eldsläckning och räddning av liv och egendom.

4 mom. I stad med yrkesbrandkår må i brandordningen stadgas

att brandchefen äger för särskilda fall besluta, att byggnad, upplag eller annan anläggning icke årligen skall undergå brandsyn;

att brandchefen eller efter hans förordnande annan av brandbefälet ensam äger verkställa brandsyn; samt

att den del av brandsyn, som avses i 3 mom. 2), må, utom såvitt angår elektriska anläggningar och därtill hörande ledningar, i samband med sotning utföras av skorstensfejare, därvid skorstensfejaren äger att meddela föreläggande, som i 12 § 1 mom. första stycket avses.

12 §.

1 mom. Upptäckes vid brandsyn att fastighetsägare eller annan icke vidtagit vad jämlikt lag eller annan författning åligger honom med avseende å

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

brandförsvaret, skall föreläggande meddelas honom att inom viss tid vidtaga rättelse.

Har föreläggande givits, skall å förut kungjord tid efterbesiktning förrättas på föranstaltande av den, som givit föreläggandet. Befinnes därvid föreläggandet icke vara fullgjort, skall anmälan göras hos länsstyrelsen för den åtgärd, som kan av förhållandena påkallas. I ärende, varom nu är fråga, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite.

2 mom. Befinnes vid brandsyn synnerlig fara för brand vara för handen, åligger det syneförrättare att genast meddela föreskrift om omedelbar åtgärd för farans undanröjande.

13 §.

1 mom. Vid brandsyn och efterbesiktning skall föras protokoll. Därest protokollet innefattar anmärkning, skall avskrift av detsamma, i vad det rör fastighetsägare eller annan, vid synetillfället eller ofördröjligen därefter tillställas denne.

2 mom. Anteckning om vad vid brandsyn förekommit skall införas i en för ändamålet inrättad, hos brandchefen förvarad förteckning över fastigheterna i staden.

14 §.

Nekar någon utan godtagbar anledning syneförrättare tillträde till byggnad eller annan anläggning, där brandsyn skall förrättas, skall handräckning lämnas av polischefen i orten.

Om sotning.

15 §.

I byggnad med eldstad skall sotning verkställas.

Vid sotning skola alla rökgångar ävensom eldstäder, som icke äro inrättade för användning uteslutande av gas eller elektricitet, jämte tillhörande rökrör, inrör och ventilationsrör noga rengöras.

Om den tid, som för olika slag av eldstäder jämte rökgångar må förflyta från en sotning till nästa, skola bestämmelser intagas i brandordningen. Denna tid får icke utsträckas längre än till två år. Brandchefen må, om särskilda skäl därtill äro, efter skorstensfejarens hörande medgiva undantag från vad sålunda blivit stadgat.

16 §.

I brandordningen skall införas bestämmelse, huruvida staden skall utgöra ett eller flera sotningsdistrikt. Skall uppdelning ske i flera distrikt, skola de olika distriktens gränser angivas.

För varje sotningsdistrikt skall finnas en yrkesutbildad skorstensfejare,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

som i enlighet med vad nedan sägs godkänts eller anställts såsom skorstensfejare för distriktet.

17 §.

För att vinna godkännande eller anställning såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt fordras att hava uppnått 25 års ålder samt hava genomgått kurs för skorstensfejaremästare vid statens brandskola.

17 §.

Den som vill vinna godkännande eller anställning såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt skall, där ej länsstyrelsen medgiver undantag, hava genomgått kurs för skorstensfejaremästare vid statens brandskola.

18 §.

Då skorstensfejare för sotningsdistrikt skall utses, skall kungörelse därom införas i allmänna tidningarna med angivande av den tid, inom vilken den, som önskar vinna godkännande eller anställning såsom skorstensfejare för distriktet, har att ansöka därom. Efter ansökningstidens utgång utfärdar den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, för den av de sökande, som prövas vara lämpligast, bevis att han godkänts eller anställts såsom skorstensfejare för distriktet.

Finner nämnda myndighet skorstensfejaren icke vidare vara lämplig, må myndigheten återkalla godkännandet eller häva anställningsavtalet.

19 §.

Det åligger skorstensfejaren att tillse, att föreskriven sotning verkställs inom hans distrikt. Skorstensfejaren skall själv utföra sotningsarbetet eller överlåta detta åt biträden, anställda hos honom. Annan må ej verkställa föreskriven sotning, så framt icke brandchefen efter skorstensfejarens hörande för särskilda fall medgiver undantag.

20 §.

Vid sotning skall sorgfälligt undersökas, huruvida å eldstad, mur, rör, tak, skorsten och dylikt finnes felaktighet, som kan medföra brandfara, varjämte uppmärksamhet skall ägnas jämväl åt annat, som kan utgöra föremål för undersökning vid brandsyn. Upptäckes felaktighet eller iakttages annat missförhållande, skall brandchefen ofördröjligen underrättas därom.

21 §.

För sotningsarbetes utförande skall skorstensfejare å förut tillkännagiven tid äga tillträde till byggnad och lägenhet ävensom, när sådant för arbetets verkställande är erforderligt, till bredvidliggande fastighet. Nekas skorstensfejaren utan godtagbart skäl tillträde, skall polischefen i orten lämna handräckning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

22 §.

1 mom. Sotningstaxa antages av stadsfullmäktige samt skall, för att vara gällande, fastställas av länsstyrelsen.

2 mom. Angående skorstensfejares åligganden i övrigt må bestämmelser meddelas i brandordningen eller i reglemente.

3 mom. I brandordningen må införas de ytterligare bestämmelser i fråga om sotning, som äro av nöden utöver vad i detta kapitel stadgas.

Om vissa med stad jämförliga samhällens skyldighet att ordna sitt brandförsvar.

23 §.

Vad i denna avdelning är föreskrivet för stad skall gälla även för köping samt för annan tätare bebyggd ort, beträffande vilken de föreskrifter skola tillämpas, som jämlikt brandlagen gälla stad.

AVDELNING II.

Bestämmelser angående landsbygden.

Om brandordning samt om förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter.

24 §.

På landsbygden skall för varje kommun finnas brandordning, upptagande de bestämmelser, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av kommunens brandförsvar.

I brandordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter, högst trehundra kronor, där ej å förseelsen kan följa straff efter allmän lag eller denna stadga.

25 §.

1 mom. Brandordning antages av kommunalfullmäktige. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställs, skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därtill angivas.

Då brandordning fastställts, skall meddelande om fastställelsen ofördröjligen intagas i länskungörelserna. Ett exemplar av brandordningen skall insändas till riksbrandinspektören.

Det åligger kommunalnämnden att dels skyndsamt besörja att kungörelse om fastställelsen införes i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten pläga införas, och uppsättes å kommunens anslagstavlor, dels

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

tillse att inom kommunen exemplar av brandordningen finnas att tillgå för köpare.

Vad sålunda stadgats skall äga tillämpning jämväl i fråga om ändring i eller tillägg till brandordning.

2 mom. För brandstyrka och brandbefäl må kommunalfullmäktige utfärda särskilda reglementen.

26 §.

1 mom. Förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter skall handhas av den kommunala förvaltningsmyndighet, som kommunalfullmäktige därtill utse. Därest så befinnes lämpligt, må särskild brandstyrelse tillsättas. I brandordningen skola i sådan händelse intagas föreskrifter om brandstyrelsens sammansättning samt om dess arbetsformer m. m.

2 mom. Det tillkommer den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, bland annat

- 1) att övervaka efterlevnaden av brandlagen, brandstadgan, brandordningen och övriga brandförsvaret rörande föreskrifter;
- 2) att uppgöra förslag till brandordning och reglementen samt till erforderliga ändringar i kommunens brandorganisation;
- 3) att årligen avgiva förslag till inkomst- och utgiftsstat för brandförsvaret i kommunen; samt
- 4) att till vederbörande myndigheter avgiva yttranden och göra framställningar i frågor av mera allmän betydelse för brandförsvaret.

Den förvaltande myndigheten äger icke taga befattning med fråga, som faller under brandchefens befälsmyndighet.

Om brandstyrka och brandbefäl.

27 §.

I brandordningen skola intagas bestämmelser angående bland annat

- 1) vilka slag av brandstyrkor som skola finnas i kommunen;
- 2) det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som skall finnas i kommunen, med angivande av lägsta antal brandmän för varje slag av brandstyrka; samt
- 3) det lägsta antal övningar, som skall hållas med kommunens brandstyrkor.

28 §.

Borgarbrandkår och sådan frivillig brandkår, som gentemot kommunen åtagit sig att svara för brandsläckning, skola genom telefon eller annan anordning kunna inkallas till tjänst varje tid av dygnet.

29 §.

Uttagning av tjänstepliktiga till reservbrandstyrka skall ske namneligen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

30 §.

1 mom. Brandchef skall, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, hava genomgått eller vara skyldig att genomgå brandchefskurs kategori III eller annan kurs för brandkårspersonal vid statens brandskola.

2 mom. Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde äro skyldiga att genomgå sådan kurs i skogsbrandsläckning, som anordnas inom länet.

31 §.

1 mom. Det åligger brandchef att taga den befattning med kommunens brandförsvaret, som i brandlagen, denna stadga eller eljest föreskrives.

2 mom. Brandchef är skyldig att föra befäl över brandstyrkorna i kommunen samt att tillse, att de erhålla erforderlig övning. Då släckningshjälp erhållits från annan ort, skall den befälhavare, som erhållit hjälpen, utöva befälet, där ej annat överenskommes.

Har brand tagit eller hotar den taga större omfattning, äger länsstyrelsen förordna särskild befälhavare.

3 mom. Då brandchef erhållit kunskap om brand eller överhängande fara därför, skall han, så snart ske kan, underrätta polischefen i orten.

4 mom. Finner brandchef i särskilt fall omedelbar åtgärd till förhindrande av brands uppkomst vara oundgängligen av nöden, åligger det honom att därom meddela föreskrift.

32 §.

I brandordningen eller i reglemente skola närmare bestämmelser meddelas om brandstyrkans och brandbefällets åligganden samt vad därmed har samband.

Om vissa för brandförsvaret erforderliga anordningar.

33 §.

1 mom. I brandordningen skola införas bestämmelser om de särskilda anordningar, som äro erforderliga för kommunens brandförsvaret.

2 mom. I brandordningen må vidare intagas anvisningar om vad som till förebyggande av brands uppkomst och spridning bör iakttagas vid byggande och underhåll av hus med eldstad.

Om brandsyn.

34 §.

1 mom. På landsbygden skall allmän brandsyn äga rum en gång årligen å tid, som i brandordningen bestämmes. Oberoende av vad sålunda föreskrivits skall, när brandchefen så påfordrar, särskild brandsyn hållas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Allmän brandsyn skall omfatta samtliga byggnader, upplag och andra anläggningar inom kommunen.

Den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, må efter brandchefens hörande medgiva, att mindre eller avsides belägen byggnad eller annan anläggning icke skall omfattas av den allmänna brandsynen. Beviljas sådant undantag, skall den förvaltande myndigheten bestämma, om och huru ofta brandsyn å anläggningen skall äga rum.

2 mom. Brandsyn förrättas av en nämnd, bestående av brandchefen eller efter hans förordnande av annan av brandbefälet såsom ordförande samt en eller två därtill lämpliga personer, som utses av den förvaltande myndigheten. För brandsyns förrättande må nämnda myndighet indela kommunen i distrikt, därvid en brandsynenämnd skall tillsättas för varje distrikt. I sådan händelse äger den förvaltande myndigheten utse lämplig person, som ej är brandbefäl, till ordförande i brandsynenämnd.

Vid brandsyn å fastighet, som är försäkrad mot skada av brand, äger brandförsäkringsinrättning, hos vilken fastigheten är försäkrad, vara tillstådes genom ombud med rätt att göra erinringar men icke att deltaga i slutet.

3 mom. Vid brandsyn skall noga undersökas

1) huruvida de föreskrifter, som meddelats till förebyggande av brands uppkomst och spridning, till räddning vid brand av liv och egendom samt till underlättande av brandsläckning, blivit iakttagna, därvid särskilt skall tillses, att sotning ägt rum;

2) huruvida å eldstad, mur, rör, tak, skorsten, elektriska anläggningar och därtill hörande ledningar eller annorstädes finnes brist, som kan medföra brandfara, samt huruvida efter föregående brandsyn eldstad, rökgång eller ventilations- eller avgasrör anordnats, borttagits eller ändrats; samt

3) huruvida i övrigt anordning eller förhållande förefinnes, som kan medföra fara för brands uppkomst och spridning eller svårighet att vid brand utföra eldsläckning och räddning av liv eller egendom.

35 §.

1 mom. Upptäckes vid brandsyn att fastighetsägare eller annan icke vidtagit vad jämlikt lag eller annan författning åligger honom med avseende å brandförsvaret, skall föreläggande meddelas honom att inom viss tid vidtaga rättelse.

Har föreläggande givits, skall å förut kungjord tid efterbesiktning förrättas på föranstaltande av den, som givit föreläggandet. Befinnes därvid föreläggandet icke vara fullgjort, skall anmälan göras hos länsstyrelsen för den åtgärd, som kan av förhållandena påkallas. I ärende, varom nu är fråga, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite.

2 mom. Befinnes vid brandsyn synnerlig fara för brand vara för handen, åligger det synenämnden att genast meddela föreskrift om omedelbar åtgärd för farans undanröjande.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

36 §.

1 mom. Vid brandsyn och efterbesiktning skall föras protokoll. Därest protokollet innefattar anmärkning, skall avskrift av detsamma, i vad det rör fastighetsägare eller annan, vid synetillfället eller ofördröjligen därefter tillställas denne.

2 mom. Anteckning om vad vid brandsyn förekommit skall införas i en för ändamålet inrättad, hos brandchefen förvarad förteckning.

37 §.

Nekar någon utan godtagbar anledning syneförrättare tillträde till byggnad eller annan anläggning, där brandsyn skall förrättas, skall handräckning lämnas av polischefen i orten.

Om sotning.

38 §.

I byggnad med eldstad skall sotning verkställas.

Vid sotning skola alla rökgångar ävensom eldstäder, som icke äro inrättade för användning uteslutande av gas eller elektricitet, jämte tillhörande rökrör, imrör och ventilationsrör noga rengöras.

I brandordningen skall föreskrift intagas om den tid, som för olika slag av eldstäder jämte rökgångar må förflyta från en sotning till nästa, ävensom meddelas de övriga bestämmelser om sotning, som kunna vara erforderliga.

Det åligger fastighetsägare eller, om fastigheten är utarrenderad, arrendator att tillse, att föreskriven sotning verkställas.

Såsom ägare anses jämväl den, som innehar egendom med fri förfoganderätt eller fideikommissrätt eller därmed jämförlig rätt.

AVDELNING III.

Allmänna bestämmelser.

Om åtgärder till förekommande och släckning av skogsbrand.

39 §.

I brandordningen skola intagas de föreskrifter, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av skogsbrandförsvaret.

40 §.

Det åligger skogsbrandfogde, bland annat, att planlägga de åtgärder, som skola vidtagas i händelse av skogsbrand samt att vid skogsbrand utöva befälet.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Har skogsbrandförsvaret icke organiserats för sig, skall nämnda planläggning verkställas av brandchefen.

41 §.

Vill någon företaga kolning eller tjärbränning eller ock svedja eller bränna gräs, ris eller ljung eller för annat ändamål uppgöra eld i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit, åligger det honom att, genom grävning eller annorledes, vidtaga de särskilda anordningar, som kunna anses erforderliga till förhindrande av eldens spridning.

Då stark torka råder eller i följd av stark blåst fara för skogsbrand föreligger, må svedjning eller bränning av gräs, ris eller ljung icke förehas eller eljest, utom för utövande av näring eller i fall av trängande behov, eld uppgöras i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit.

Eld, som uppgjorts å plats, varom ovan nämnts, må ej övergivas, förrän den blivit fullständigt släckt.

42 §.

Uppkommer skogsbrand eller är överhängande fara därför för handen och kan ej den, som varskar branden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka branden eller undanröja faran, åligger det honom dels att, om släckningsskyldiga veterligen uppehålla sig i närheten av brandstället, genast giva dem underrättelse, dels ock att, så fort ske kan, underrätta skogsbrandfogden eller annat brandbefäl eller polisman eller vid skogsstaten eller hos skogsvårdsstyrelsen anställd person. Har polisman eller vid skogsstaten eller hos skogsvårdsstyrelsen anställd person erhållit sådant meddelande, skall han genast underrätta skogsbrandfogden därom.

Har skogsbrandfogde erhållit kunskap om skogsbrand eller överhängande fara därför, skall han ofördröjligen sammankalla nödigt manskap för brandens släckning samt, så fort ske kan, underrätta brandchefen samt polischefen i orten.

Kallelse till skogsbrandsläckning skall av envar utan dröjsmål fortskaffas.

Envar släckningsskyldig är efter kallelse pliktig att, försedd med tillgängliga släckningsredskap, genast begiva sig till anvisad plats och deltaga i släckningsarbetet. Befinner släckningsskyldig sig i närheten av brandstället, skall han, så snart han fått kunskap om branden, utan kallelse skynda dit och taga del i nämnda arbete.

För släckning av skogsbrand, som tagit eller hotar taga större omfattning, skall befälhavaren, där så erfordras, göra framställning om militärhandräckning hos länsstyrelsen eller annan myndighet, som är behörig att begära sådan handräckning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om besiktning.**43 §.**

Riksbrandinspektören samt brandchef, såvitt angår dennes verksamhetsområde, ävensom annan av länsstyrelsen därtill förordnad person skola för besiktning av anordningar till förebyggande av brands uppkomst och spridning äga tillträde till byggnad, upplag eller annan anläggning å tid, som av besiktningsmannen bestämmes.

Nekar någon utan godtagbar anledning besiktningsman tillträde för besiktning, skall handräckning lämnas av polischefen i orten.

Ansvarsbestämmelser m. m.**44 §.**

Den som vid brandsyn eller besiktning utan godtagbar anledning nekar förrättningsman tillträde till byggnad eller annan anläggning, som skall undersökas, eller som utan skäl vägrar skorstensfejare tillträde, då denne inställer sig för verkställande av sotning, straffes med dagsböter.

Till samma straff vare den förfallen, som icke låter verkställa i 38 § avsedd sotning, eller som bryter mot föreskrifterna i 42 § första, tredje eller fjärde stycket.

45 §.

Uraktlåter skorstensfejare vad honom enligt denna stadga åligger, straffes med dagsböter, där ej förseelsen anses böra föranleda varning.

46 §.

Förseelse mot denna stadga eller mot brandordning åtalas hos polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest vid allmän domstol.

47 §.

1 mom. Till straff enligt denna stadga må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

2 mom. Böter och viten, som å dömas på grund av denna stadga eller brandordning, tillfalla kronan.

48 §.

1 mom. Den som är missnöjd med beslut vid brandsyn äger att överklaga beslutet hos länsstyrelsen inom en månad efter det han skriftligen erhållit del av detsamma.

2 mom. Över beslut, som länsstyrelse meddelat på grund av denna stadga eller brandordning, må besvär anföras hos Konungen i vederbörande statsdepartement inom tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag:)

49 §.

1 mom. Vad i denna stadga är föreskrivet om stadsfullmäktige skall i fråga om köping, som utgör egen kommun, gälla kommunalfullmäktige och i fråga om annan ort, som i 23 § avses, municipalfullmäktige. Finnas ej stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige eller municipalfullmäktige, skall vad därom är föreskrivet gälla allmän rådstuga, kommunalstämma eller municipalstämma.

2 mom. Vad i denna stadga sägs om magistrat gäller för Stockholm överståthållarämbetet, för stad, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästare samt för köping och annan ort, som i 23 § avses, kommunalnämnd eller municipalnämnd.

3 mom. Vad i denna stadga är föreskrivet om byggnadsnämnd skall, därest sådan nämnd ej finnes, gälla kommunalnämnd eller municipalnämnd.

50 §.

Vad i denna stadga eller brandordning föreskrives gäller även beträffande byggnad, upplag eller annan anläggning, som tillhör staten.

51 §.

Länsstyrelse må med avseende å icke planlagt område av stad, köping eller annan ort, som i 23 § avses, medgiva de undantag från bestämmelserna i avdelning I, vilka kunna anses vara av behovet påkallade.

52 §.

I länskungörelserna skall årligen införas en sammanställning, upptagande alla brandchefer, vice brandchefer, skogsbrandfogdar och vice skogsbrandfogdar i länet.

53 §.

Tjänsteman vid brandväsendet må ej

*driva handel med brandredskap;
eller*

*vara kommissionär eller agent för
annan, som bedriver sådan handel;
eller*

*vara delägare i handelsbolag eller
styrelseledamot i aktiebolag eller eko-
nomisk förening, som har till huvud-
saklig uppgift att bedriva verksamhet
av nu nämnt slag.*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Övergångsbestämmelser.

Denna stadga skall jämte vad här nedan sägs träda i kraft den 1 januari 1945 med undantag för 7 § 1 och 2 mom., 17 § och 30 § 1 mom., som skola träda i kraft den 1 januari 1948. Intill denna tidpunkt skall såsom fordran för att vinna godkännande såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt gälla, att sökanden uppnått 25 års ålder samt antingen med godkända kunskapsbetyg genomgått statsunderstödd fackskola för utbildande av skorstensfejare eller ock minst fem år med goda vitsord arbetat i yrket.

Kompetensföreskrifterna i 7 § 1 och 2 mom., 17 § och 30 § 1 mom. skola icke äga tillämpning å person, som före den 1 januari 1948 erhållit befattning såsom brandbefäl eller vunnit godkännande såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt.

Vad i 53 § är stadgat skall icke gälla person, som före den 1 januari 1945 erhållit anställning inom brandväsendet.

Så snart ske kan efter denna stadgas utfärdande och senast den 1 januari 1947 skall med iakttagande av stadgans föreskrifter förslag till brandordning hava upprättats och underställts länsstyrelsens prövning. Brandordning, avsedd att träda i kraft den 1 januari 1945 eller därefter, må jämväl före sistnämnda dag antagas och fastställas i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

Intill dess ny brandordning fastställts, skola hittills gällande brandordning och skogsbrandordning fortfarande lända till efterrättelse, i den mån de icke strida mot brandlagen eller denna stadga.

C) att motionen II: 519 måtte anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört; samt

D) att motionen II: 522 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 juni 1944.

På andra särskilda utskottets vägnar:

RICKARD SANDLER.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Sandler, Sam Larsson, Eklund, Gustaf Karlsson, Gustavson, Forslund, Lindström, Sundberg, Herlitz, Gustav Emil Andersson och Ragnar Bergh; samt

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås, Mårtensson, Pettersson i Dahl, Lindberg, Håstad, Hall, Mattsson, Larsson i Julita, Andersson i Mölndal, Thapper, Boman och Andersson i Gisselås.

Reservationer:

1) av herrar *Sundberg, Hall* och *Larsson* i Julita, som yrkat att motive-
ringen till 5 § andra stycket förslaget till brandlag bort erhålla följande ly-
delse:

»I nämnda stycke upptagas — — — uppenbarligen för lågt belopp. Ut-
skottet finner icke skäl föreligga för tillämpning av andra bestämmelser be-
träffande gottgörelse för uppdrag inom brandväsendet och rätt att avsäga
sig dylikt uppdrag, än vad som i motsvarande del stadgas i lag om kom-
munalstyrelse på landet.»

2) av herrar *Forsslund, Sundberg, Herlitz, Bergh* och *Hall*, som ansett
att utskottets motivering beträffande 5 § tredje stycket förslaget till brand-
lag bort hava följande lydelse:

»Enligt skogseldslagen 9 § äger länsstyrelsen från befattningen skilja
brandfogde eller vice brandfogde, som befinner icke vidare vara för befatt-
ningen lämplig. I propositionen föreslås, att länsstyrelsen skall äga ena-
handa befogenhet icke endast gentemot brandchefer, vice brandchefer,
skogsbrandfogdar och vice skogsbrandfogdar, som innehava sina befatt-
ningar såsom kommunala förtroendeuppdrag, utan även gentemot dem som
anställts i sådana befattningar såsom kommunala tjänstemän. För denna
utvidgning har intet skäl förebragts i propositionen. Utskottet finner för
sin del icke anledning att i sammanhang med behandlingen av en special-
lag av brandlagens natur till avgörande upptaga den svårlösta frågan om
vidgad rätt för statliga myndigheter att ingripa i förhållandet mellan kom-
munerna och deras tjänstemän. Utskottet föreslår därför en sådan avfatt-
ning av stadgandet, att det endast erhåller tillämpning på dem, som utöva
berörda befattningar såsom kommunala förtroendeuppdrag.»

samt att i utskottets förslag till brandlag 5 § tredje stycket bort hava följande lydelse:

»Den som innehar uppdrag såsom brandchef, vice brandchef, skogsbrand-
fogde eller vice skogsbrandfogde må på grund av visad olämplighet av läns-
styrelsen skiljas från uppdraget.»

3) av herrar *Olovson* i Västerås och *Larsson* i Julita, vilka inom utskottet
framfört den meningen, att tjänstgöring i reservbrandstyrka icke bör åläg-
gas den, som icke uppnått eller under kalenderåret icke uppnår en ålder av
18 år, och därför yrkat, att 10 § måtte givas följande lydelse:

»Då så erfordras — — — medverka vid släckningen.

Bland de i kommunen bosatta sålunda tjänstepliktiga må lämpliga perso-
ner, som under kalenderåret fylla lägst aderton och högst sextiofem år, ta-
gas i anspråk för brandtjänst i reservbrandstyrkan. För sådan tjänst — — —
som handhar brandförsvaret.»